

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «КОСМЕТОЛОГІЯ» У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ» ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЇЇ НА ПРАКТИЦІ

Личук С. В.

кандидат філологічних наук, доцент,

доцентка кафедри мовознавства

Івано-Франківського національного медичного університету

ORCID ID: 0009-0005-6072-2560

У сучасну добу глобалізації вкрай важливим для будь-якого дискурсу є його функціонування в різних мовних середовищах, і косметологічний дискурс не є винятком. Термінологія як основний компонент фахової мови обмеженої сфери спілкування, косметології та естетичної медицини перебуває у стані безперервного розвитку, пристосовуючись до умов глобалізованого світу. Концептосфера цієї галузі та відповідна номінативна система активно формуються, вирізняючись серед загальної медичної термінології та посідаючи чільне місце серед суміжних напрямів. Потреба у фахівцях цієї галузі постійно зростає, що зумовлена доступністю косметичних засобів і процедур, активним розповсюдженням продукції вітчизняних та міжнародних компаній.

Метою цього дослідження є висвітлення значення теоретичних і практичних засад та їхньої ролі в удосконаленні знань студентів з дисципліни «Українська мова за професійним спілкуванням», студіювання особливостей фахової мови, формування мовленнєвої компетентності, здатних застосовувати набуті мовленнєві навички у процесі навчання й подальшій професійній діяльності. Під час навчання використовуються різні методи навчання: комунікативний, евристичний, дослідницький, контекстний та інші.

Пріоритетом є підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців на загальнонаціональному та міжнародному ринку праці, які поєднують високий рівень громадянських, моральних і духовних якостей, володіють сучасним інноваційним клінічним мисленням та необхідними інтегральними, загальними і спеціальними компетентностями для ефективного виконання широкого спектра косметологічних процедур.

Головним завданням косметології є забезпечення професійно орієнтованої підготовки здобувача вищої освіти ступеня бакалавра шляхом надання необхідного обсягу загальних і спеціальних знань, умінь і навичок, а також умінь ефективно здійснювати клінічну, реабілітаційну, профілактичну, інформаційно-просвітницьку та управлінську діяльність і належним чином оцінювати ризики впливу шкідливих чинників на розвиток поширених захворювань у сфері косметології.

Ключові слова: освітньо-професійна програма, косметологія, фахова українська мова, мовна компетентність, професійна діяльність.

Lychuk S. V. Development of professional competence in graduates majoring in "COSMETOLOGY" through the study and practical application of the discipline "Ukrainian Language for Professional Purposes"

Cosmetology discourse is no exception in the modern era of globalization. Terminology of the professional language of a limited sphere of communication, cosmetology and aesthetic medicine, is in a state of continuous development. The concept sphere of this field, and with it the corresponding nominative system, is actively forming and taking its place alongside related fields. The need for specialists in this field is constantly growing, which is due to both the availability of cosmetic products and procedures and the active distribution of products from both domestic and international companies.

The purpose of this study is to show the importance of theoretical and practical principles, structures in further improving students' knowledge in the discipline "Ukrainian Language for Professional Communication", studying the features of professional language, and forming the speech competence, able to apply the acquired language skills in the learning process and further professional activities. During training, various teaching methods are used, including communicative, heuristic, research, contextual and others.

The priority is to train highly qualified and competitive specialists in the national and international labor market.

The main task of cosmetology is to ensure professionally oriented training of a bachelor's by providing the necessary amount of general and special knowledge, skills and abilities to effectively carry out clinical, rehabilitation, preventive, informational, educational and managerial activities and properly assess the risks of harmful factors on the development of common diseases in cosmetology field.

Key words: educational and professional program, cosmetology, professional Ukrainian language, language competence, professional activity.

Вступ. Освітньо-професійна програма «Косметологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство» у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» з освітньою кваліфікацією «бакалавр медсестринства» ґрунтується на системі професійних знань, наукових досягнень і практичного досвіду. Програма враховує сучасні тенденції у підготовці фахівців з надання косметологічних послуг та відповідає актуальному стану вищої освіти, вимогам Стандарту вищої освіти, Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, Постанові Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. (у редакції від 12.06.2019 р. № 509) «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», Постанові КМУ від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», а також Стандарту вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство» для бакалаврського рівня (наказ МОН України від 05.12.2018 р. № 1344).

Нині люди приділяють значну увагу своєму зовнішньому вигляду, що зумовлює зростання потреби у спеціалістах у цій сфері. Це пов'язано з доступністю косметичних засобів і процедур, а також із розширенням ринку продукції як вітчизняних, так і міжнародних компаній.

Косметологія – це наука, що вивчає естетичні проблеми людського організму, їхні причини, прояви та способи корекції зовнішності. Вона поділяється на кілька напрямів: естетичну косметологію, яка охоплює декоративно-прикладну, профілактичну та апаратну косметологію, а також лікарську (терапевтичну) косметологію, що включає діагностичну косметологію та дерматокосметологію. Окремо виділяють хірургічну косметологію, до якої належать дерматохірургія, пластична хірургія та складні апаратні технології [5].

Навчальна дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» є складником освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти підготовки фахівців нової спеціальності «Косметологія» в Івано-Франківському національному медичному університеті, побудована на відповідних теоретичних, наукових засадах та практичній підготовці. Дисципліну «Українська мова за професійним спрямуванням» студенти вивчають у першому семестрі на першому курсі, що забезпечує ґрунтовні знання фахової української мови у сфері охорони здоров'я населення та професійній діяльності спеціаліста. Вона є однією з базових для формування професійної компетенції студентів, оскільки мова виступає одним з основних інструментів професійної діяльності сучасного фахівця.

«Українська мова за професійним спрямуванням» як навчальна дисципліна ґрунтується на отриманих під час навчання у середній загальноосвітній школі базових знаннях із сучасної української літературної мови й інтегрується з дисциплінами українознавчого спрямування та з іншими дисциплінами на рівні використання фахової нормативної лексики (медичної термінології). Зазначений предмет закладає основи фахової мови лікаря з перспективою використання здобутих знань у професійній діяльності, а також продовжує формувати мовну компетенцію, комунікативні навички майбутніх спеціалістів та сприяє становленню національно свідомої особистості [8, с. 4].

Здобуті знання та вміння з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» є базою для ефективного сприйняття відомостей з інших фахових дисциплін для спеціальності «Косметологія».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти косметичного дискурсу,

питання термінології, української та іноземної косметичної лексики, формування та розвитку фахових компетентностей висвітлюються у працях таких українських учених, як: І. Г. Бойко [1], Л. А. Васенко, В. В. Дубічинський, О. М. Кринець [2], Н. О. Гимер [3], Т. Б. Гриценко [4], І. С. Полюк, В. О. Кутенко [6], І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків [7], С. М. Луцак та ін. [8], С. В. Шевчук, І. В. Клименко [9] та ін.

Мета статті – зазначити важливість подальшого удосконалення знань студентів з української мови за професійним спрямуванням, студіювання особливостей фахової мови, формування національно-мовної особистості та мовленнєвої компетентності фахівців у галузі охорони здоров'я, здатних застосовувати набуті мовленнєві навички під час розв'язання складних завдань і проблем у процесі навчання і подальшій професійній діяльності.

Методи та методики. Під час дослідження використані методи системного аналізу, що розглядають об'єкти як системи (методи аналізу та синтезу, моделювання тощо), й логічного узагальнення, що дозволяють виділити загальні закономірності та принципи на основі конкретних спостережень.

Результати та дискусії. Теоретична основа предметної галузі включає поняття, категорії, концепції, принципи та технології реалізації косметологічного процесу, медичної допомоги, а також корекційних і реабілітаційних заходів у разі дерматологічних захворювань і естетичних проблем у людини. Предметна галузь охоплює знання про анатомічну будову людини, її фізіологічні функції, механізми розвитку поширених хвороб, зокрема дерматологічних, естетичних і вікових змін, а також протоколи медичної допомоги, які визначають послідовність організаційних і лікувальних дій, спрямованих на усунення естетичних дефектів, одужання і профілактику ускладнень.

Освітньо-професійну програму спеціальності «Косметологія» розроблено з урахуванням практичної спрямованості, дидактичних принципів педагогіки та науково обґрунтованих сучасних досягнень у сфері косметології. Вона базується на системі фахових знань,

досягнень науки і практики, враховує особливості формування професіонала у сфері косметологічних послуг, відповідає сучасному стану вищої освіти та вимогам Стандарту вищої освіти.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» є:

1. Засвоєння основоположних понять з навчальної дисципліни.
2. Усвідомлення значущості державної мови в професійному спілкуванні.
3. Формування вмінь та навичок виконувати та аналізувати різні види завдань відповідно до вимог офіційно-ділового та наукового стилів фахового мовлення.
4. Удосконалення усного та писемного мовлення студента з метою досягнення комунікативного наміру на запропоновану тему в галузі косметології.
5. Опанування норм укладання основних адміністративно-канцелярських та медичних документів.

Навчальна дисципліна структурована на один модуль «Лексико-граматичні та правописні особливості фахового мовлення медиків. Стильові особливості ділового та професійного спілкування. Культура публічного виступу» (3 кредити ECTS / 90 годин: 30 годин практичних занять та 60 годин самостійної роботи), який своєю чергою включає два змістові модулі:

Змістовий модуль 1. *«Лексико-граматичні та правописні особливості фахового мовлення медиків»*, у якому студенти вивчають такі теми:

1. Сучасна українська мова як засіб професійного спілкування.
2. Лексичний аспект професійної мови медиків. Фразеологізовані одиниці у фаховому мовленні.
3. Термінологія у професійному спілкуванні. Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української медичної термінології.
4. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників, їх функція та роль у підвищенні мовленнєвої культури.
5. Морфологічний аспект медичної професійної мови.

6. Синтаксичний аспект професійної мови медиків.

Змістовий модуль 2. «Стильові особливості ділового та професійного спілкування. Культура публічного виступу» включає теми:

1. Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовленнєвий етикет лікаря.

2. Публічний виступ та його жанри.

3. Стилiстичний аспект фахової мови медичних працівників.

4. Науковий стиль у фаховому мовленні. Структура та види наукового тексту.

5. Культура писемного ділового мовлення: загальна характеристика.

6. Вимоги до складання й оформлення адміністративно-канцелярських документів.

7. Професійна документація медиків. Особливості її складання й оформлення.

Поточний контроль здійснюється викладачами під час практичних занять. Його основна мета – оцінити рівень підготовки студентів до виконання конкретних завдань. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованими та охоплюють перевірку як теоретичних знань, так і практичних навичок. Поточний контроль може проводитися у вигляді усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів під час обговорення тем тощо.

Поточна успішність оцінюється за багатовальною накопичувальною шкалою. Підсумковий модульний контроль є стандартизованим і включає контроль теоретичної та практичної підготовки.

Методи навчання, які застосовуються викладачами кафедри мовознавства ІФНМУ на заняттях з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», включають:

– *комунікативний*, який зорієнтований на організацію адекватного процесу реального спілкування завдяки моделюванню основних закономірностей мовленнєвого спілкування;

– *евристичний*, який передбачає, що викладач формулює проблему, а студенти поступово розв'язують її під його керівництвом, поєднуючи репродуктивну і творчу діяльність;

– *дослідницький* полягає в тому, що викладач окреслює проблему, а студенти самостійно її вирішують: висувують ідеї,

перевіряють їх та добирають необхідні інформаційні джерела;

контекстний, який ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової та практичної.

Дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» спрямована на оволодіння студентами компетентностями, освоєння програмних результатів навчання та практичних навичок, зазначеними у Робочій навчальній програмі з дисципліни.

Під час вивчення предмета формуються різні компетентності:

Інтегральна компетентність полягає у здатності розв'язувати складні фахові завдання й практичні проблеми в галузі косметології або під час навчального процесу. Це вимагає використання відповідних теоретичних знань і методів, притаманних цій науці, та характеризується багатокomпонентністю і непередбачуваністю умов.

Загальні компетентності визначають:

– уміння реалізовувати свої права й обов'язки як громадянина, усвідомлювати цінності громадянського суспільства і важливість його сталого розвитку, а також прав і свобод людини;

– здатність зберігати й примножувати моральні, культурні та наукові цінності на основі розуміння історичного розвитку й закономірностей предметної галузі, її ролі у системі знань, суспільстві, техніці та технологіях;

– уміння застосовувати отримані знання в реальних ситуаціях;

– здатність до абстрактного мислення, аналітичної діяльності та синтезу;

– володіння державною мовою як усно, так і письмово;

– розуміння предметної галузі й професійної діяльності;

– здатність ефективно працювати в команді;

– розвиток навичок міжособистісного спілкування тощо.

Фахові (спеціальні) компетентності включають:

– уміння застосовувати професійні та правові стандарти у щоденній медичній практиці;

– здатність використовувати професійні навички, медичні засоби, методи втручання та дії для забезпечення пацієнтів/клієнтів

гідного ставлення, дотримання принципів приватності, конфіденційності, захисту прав і задоволення його фізичних, психологічних та духовних потреб;

– орієнтацію в класифікації лікарських засобів, а також розуміння особливостей їх фармакокінетики та фармакодинаміки;

– здатність виявляти естетичні проблеми шкіри та оцінювати можливість їх усунення із застосуванням сучасних косметологічних технологій;

– ефективне використання професійних навичок, медичних засобів і методів лікування для усунення симптомів дерматологічних захворювань та естетичних дефектів шкіри тощо.

Висновки. Сучасні вимоги зумовлюють необхідність підготовки конкурентоспроможного, висококваліфікованого та компетентного фахівця, здатного ефективно вирішувати

практичні завдання, організовувати й управляти діяльністю закладів, що надають косметологічні послуги, а також виконувати всі функції, передбачені кваліфікаційними характеристиками фахівців галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Косметологія».

Вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» сприяє формуванню знань, необхідних для практичної діяльності, зокрема під час опанування професійних навичок у дерматологічних і косметологічних центрах, що функціонують на базі закладів охорони здоров'я незалежно від форми власності, навчально-практичних центрів ІФНМУ, а також із залученням практикуючих косметологів. Особлива увага приділяється розвитку особистісних якостей, здатності до безперервного професійного зростання та навчання впродовж життя.

Список використаних джерел

1. Бойко І. Г. Англійська термінологія косметології та естетичної медицини: генеза, структура, семантика, прагматика : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2019. 282 с.
2. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кринець О. М. Фахова українська мова : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2022. 272 с.
3. Гимер Н. О. Іншомовна лексика в косметичі та косметології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 593. С. 74–78.
4. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Київ : ЦНЛ, 2019. 624 с.
5. Краса та косметологія. Можливості та реалії : рекомендаційний список літератури / уклад. І. А. Калініченко ; ЗДМУ, наукова бібліотека. Запоріжжя, 2021. 12 с.
6. Полюк І. С., Кутенко В. О. Семантико-когнітивні особливості перекладу французьких текстів з косметології українською мовою. *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти* : матеріали III Міжнар. наук. конф. Київ, 2016. С. 140–142.
7. Тетарчук І. В., Дяків Т. С. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 186 с.
8. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / за ред. С. М. Луцак. 2-е видання, переробл. і доповн. Київ : ВСВ «Медицина», 2025. 351 с.
9. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с.

References

1. Boiko I. H. (2019). *Anhliiska terminolohiia kosmetolohii ta estetychnoi medytsyny: heneza, struktura, semantyka, prahmatyka* [English terminology of cosmetology and aesthetic medicine: genesis, structure, semantics, pragmatics]: Candidate's thesis. Lviv [in Ukrainian].
2. Vasenko L. A., Dubichynskyi V. V., & Krynets O. M. (2022). *Fakhova ukrainska mova: navchalnyi posibnyk* [Professional Ukrainian Language: Textbook]. Kyiv: TsUL. 272 p. [in Ukrainian].
3. Hymer N. O. (2007). *Inshomovna leksyka v kosmetytsi ta kosmetolohii* [Foreign vocabulary in cosmetics and cosmetology]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik» – Visnyk National University “Lviv Polytechnic”*. 593, 74–78 [in Ukrainian].
4. Hrytsenko T. B. (2019). *Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam: navchalnyi posibnyk* [Ukrainian language for professional purposes: Textbook]. Kyiv: TsNL. 624 p. [in Ukrainian].

5. Krasa ta kosmetolohiia. Mozhlyvosti ta realii: rekomendatsiinyi spysok literatury (2021). [Beauty and cosmetology. Opportunities and realities: recommended reading list] / uklad. I. A. Kalynchenko; ZDMU, naukova biblioteka. Zaporizhzhia. 12 p [in Ukrainian].
6. Poliuk I. S., & Kutenko V. O. (2016). Semantyko-kohnityvni osoblyvosti perekladu frantsuzkykh tekstiv z kosmetolohii ukrainskoiu movoiu [Semantic-cognitive features of the translation of French texts on cosmetology into Ukrainian. Languages of professional communication: linguocultural; cognitive-discursive; translation studies and methodological aspects]. *Movy profesiinoi komunikatsii: linhvokulturnyi, kohityvno-dyskursyvnyi, perekladoznavchyi ta metodychnyi aspekty: materialy III Mizhnar. nauk. konf.* Kyiv. P. 140–142 [in Ukrainian].
7. Tetarchuk I. V., & Diakiv T. Ie. (2020). *Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam: navchalnyi posibnyk* [Ukrainian language for professional purposes: Textbook]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. 186 p. [in Ukrainian].
8. *Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam: pidruchnyk* (2025). [Ukrainian language for professional purposes: textbook] / za red. S. M. Lutsak. 2-e vydannia, pererobl. i dopovn. Kyiv: VSV «Medytsyna». 351 p. [in Ukrainian].
9. Shevchuk S. V., & Klymenko I. V. (2023). *Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam: pidruchnyk* [Ukrainian language for professional purposes: Textbook]. Kyiv: Alerta. 536 p. [in Ukrainian].